

Reinsalu pakkus parlamendile välja presidendi valimise uue korra

5.10.2017. Justiitsminister Urmas Reinsalu saatis eile riigikogu esimehele ettepaneku muuta vabariigi presidendi valimise korda ja sellest tulenevalt põhiseadust.

„Võttes arvesse 2016. aasta presidendivalimisel ilmnunud riigiõiguslikke probleeme ja praeguseks läbi viidud haldusreformi on mõistlik alustada arutelu muudatuste väljatöötamiseks,“ kirjutas Reinsalu riigikogu esimehele Eiki Nestorile.

Reinsalu nentis, et haldusreformiga vähenes kohalike omavalitsuste arv ja seetõttu muutuks oluliselt valimiskogu liikmete proportsioon. „Kui 2016. aasta presidendivalimistel oli riigikogu liikmete ja kohalike omavalitsuste esindajate suhtarvuks 101:234, siis järgmisteks valimisteks võib kohaliku omavalitsuse esindajate arv valimiskogus olla väiksem riigikogu liikmete arvust,“ kirjutas Reinsalu.

Reinsalu rõhutas, et presidendivalimise kord vajab muutmist, et välistada valimiste ummikusse jooksmine, määratleda üks organ, kes riigipead valib, laiendada valiva kogu baasi ning pakkuda pikem aeg ametlikele kandidaatidele enda tutvustamiseks, samuti et välistada valimiste ajal uute kandidaatide esile kerkimine ning soodustada valimissüsteemi, mis ei polariseeriks valikuid.

Reinsalu ettepaneku ja justiitsministeeriumis valminud eelnõu kavandi järgi ei vali presidenti enam riigikogu, vaid kohe valimiskogu, mis koosneb endiselt riigikogu liikmetest ja kohaliku omavalitsuse üksuse esindajatest. Valimiskogus oleks viis vooru ja igast voorust langeks välja vähim poolthääli saanud presidendikandidaat. Juhul kui kandidaadid saavad võrdselt häáli, pääseb edasi vanim kandidaat.

Kui ükskõik millises voorus saab mõni kandidaat valimiskogu koosseisu enamuse toetuse (50% + 1 hääl), osutub see kandidaat valituks. Viimases valimisvoorust saab valituks kandidaat, kes saab enim poolthääli.

Reinsalu ettepaneku järgi pikeneks presidendi ametiaeg viielt aastalt seitsmele ning president valitakse ametisse maksimaalselt üheks ametiajaks.

Arvestades haldusreformi ja omavalitsusüksuste vähenemist, teeb Reinsalu ettepaneku, et valimiskogu koosneks 101st riigikogu liikmest ja 422st kohaliku omavalitsuse üksuse esindajast, kokku 523st valijamehest.

Omavalitsusüksused saaksid sarnaselt praeguse süsteemiga valimiskogusse saata esindajaid olenevalt hääleõiguslike kodanike arvust. Kuid igal omavalitsusel oleks vähemalt kaks esindajat. Näiteks Tallinn saaks senise 10 valijamehe asemel saata valimiskokku 30 valijameest; Tartu linn senise nelja valijamehe asemel 20; Narva, Kohtla-Järve, Haapsalu, Rakvere, Pärnu ja Viljandi linnad ning Rae, Saue, Viimsi, Jõgeva, Põlva, Rapla, Saaremaa, Elva, Valga ja Viljandi vallad senise kahe valijamehe asemel kümme valijameest. Kuni 5000 hääleõigusliku kodanikuga omavalitsus saab ettepaneku järgi saata valimiskokku kaks valijameest, 5001–10 000 kodanikuga omavalitsus viis valijameest.

Omavalitsuste esindajad valimiskogus ei pea olema enam omavalitsuse volikogu liikmed.

Presidendi valimise korra muutmiseks on vaja muuta põhiseadust. Põhiseaduse muutmist on õigus algatada vähemalt viiendikul riigikogu koosseisust ja vabariigi presidendil. Põhiseadust saab muuta kiireloomuliselt, kui sellise arutamise poolt on neli viiendikku riigikogust. Põhiseaduse muutmiseks peab poolt hääletama kaks kolmandikku riigikogu koosseisust.

Reinsalu pakkus parlamendile välja presidendi valimise uue korra

Avaldatud veebilehel Eesti Kohtuekspertiisi Instituut (<https://www.ekei.ee>)

Allikas URL:

<https://www.ekei.ee/et/uudised/reinsalu-pakkus-parlamendile-valja-presidendi-valimise-uee-korra>